

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LV.

V Ljubljani, 25. julija 1902.

List 30.

Iskrice.

(Dalje)

16. Obleka.

„Če dalje hujše je na svetu“, tarnajo ljudje. In resnična je ta. A to hudo si zakrivajo ljudje sami prav mnogokrat z zapravljivostjo, zlasti z nečimurnostjo v obleki. Lišpanje v oblačilih je skoro vedno slabo znamenje, vselej je rado zraven nekaj ošabnosti, pogosto tudi grešen namen. Ošabnost v oblačilih ima slabe posledice. Taki ljudje, ki se lišpajo, pozabijo na Boga in žele le svetu všečevati in sčasom popolnoma zanemarijo svojo dušno izveličanje. Sv. Ciprijan pravi: „Kdor za obleko preveč skrbi, skrbi premalo za čednost.“ Kolikrat s tem pohujšujejo druge. — Velika je v tem oziru dušna škoda, velika je pa tudi gmotna škoda. Koliko tarnajo dandanes ljudje za denar, a vender kako velikanska je potratnost v obleki. V tem se greši tudi na Slovenskem zelo veliko. Včasih so Slovenci nosili domačo obleko v nedeljo in delalnik. Bila je po ceni, ker so jo doma naredili. in je bila trpežna za več let. Dandanes pa domače platno niti za delalnik ne velja, nego predivo prodajajo v mestu in si kupijo obleko, ki pa ni trdna. Pregovor pravi: „Lepo je slepo“, to je, taka obleka malo časa trpi in se hitro raztrga.

Vera in pamet dajeta kristjanu navodilo, kako se mora oblačiti.

Bog je dal ljudem oblačilo, da bi svoje telo varovali pred vročino in mrazom. Torej obleka ima svoj naradni namen, da si ohranimo zdravje. Zato hočemo dati nekoliko navodil, kako se oblačiti.

Glava in vrat naj bota vedno na hladnem, a noge vedno gorke. Na glavi imej pokrivalo,

ki te varuje dežja, snega, solnca in prahu. Pre-nizki klobuki in pregorke čepice niso zdrave, ker zavirajo puhtenje iz glave. V sobi ne imej pokrivala na glavi, tudi spodobno to ni. S potno glavo ne hodi na mraz in preprih, ker se glava prehladi in začno lasje izpadati.

Ni zdravo vratu zavijati v ruto, ker se vrat gorkote navadi in potem se pri izpremambi toplote jako rad prehladi. Tudi ni zdravo nositi ozkih ovratnikov, ker se s tem ovira pretakanje krvi po žilah.

Obleka naj ne bo po životu pretesna, nego naj bo toliko ohlapna, da se kri lahko pretaka. Torej proč z ozkimi modrci, ozko obleko, pasovi i. dr. Tudi ne prevezuj na trdo nogovic, ker s tem lahko provzročuješ to isto.

Zelo pazi na svoja obuvala. Črevlji naj ne bodo preozki in ne premajhni. Noga mora imeti v črevljih dovolj prostora, da se lahko giblje in da je nikjer ne tišči. Gledaj na to, da boš imel vedno suhe noge, če torej hodiš in imaš noge mokre, preobuj se kakor hitro mogoče.

Ptiči dobe na zimo gostejše perje in zverine gorkejši kožuh. Tako se mora tudi človek po toploti ravnati, poletu nosimo lahko obleko, po zimi gostejšo in gorkejšo.

Nekateri v tem pretiravajo in se oblačijo, pregorko. A s tem si sami sebi škodujejo, ker se telo ne utrdi in je za mraz in vročino zelo občutljivo. Torej srednja pot, najboljša pot.

Pazi na snažnost. Vsa naša oblačila, dasi priprosta, morajo biti snažna, nobena umazanost se ne sme opaziti, kajti zunanja snažnost razodeva navadno notranjo snažnost. Zlasti pazi, da boš menjaval redno in sploh, kadar bo potrebno,

svoje perilo. Tudi ostala obleka naj je vedno dostojna, če tudi se ne zahteva, da bi bila cela, bodi pa vsaj čedno zakrpana.

Obleka naj bo stanu in šegam kraja primerna. Gotovo je to znamenje ošabnosti, nečimurnosti, ako se kdo bogatejše hoče oblačiti, nego mu to stan in imetje dopuščata. V tem oziru se dandanes mnogo greši. Le pogledjmo, ali se dandanes loči delalec od gospodarja, dekla od gospodinje, služabnik od gospoda? Mladi ljudje dandanes navadno izdajajo vse svoje plačilo, ki je zaslužijo, za prevzetna oblačila in za druge ničvredne in nepotrebne stvari. Da bi pa si kaj za svojo starost skrbeli in prihranili, to jim še na misel ne pride. Prav pišejo škof Slomšek: „Mladič, ki v mladih letih preveč v žametu hodi, lahko na stare dni raševine ne bo imel, da si svoje hlače okrpa. Boljša je pamet ko žamet. — Kdor se nespodobno oblači, sveto sramežljivost slači, in je služabnik peklenskega zapeljivca.“ Na drugem mestu: „Kdor se šege svojega stanu sramuje tudi božjo previdnost zaničuje, ki ga je v ta stan postavila. In kdor se po oblačilu svojega stanu spoznati ne da, dela zmešnjavo v božjem kraljestvu, in tudi Bog njega ne bode spoznal za svojega služabnika“. Lepo in vspodbudno piše o tem sv. Frančišek Saleški. „Varuj se prisiljenosti, nečimurnosti, gizdavosti in vsake posebnosti v noši. Kolikor le moreš, drži se zmiraj preprostosti in spodobnosti, ki najlepše krasi lepoto, pa tudi najboljše zakriva grdobu. Nečimernim ženskam se prisoja jako malo čistosti: če jo pa še imajo, vsaj razvidna ni izpod tolike navlake nečimernega lišpa. Sliši se izgovor, da ne mislijo nič hudega; a temu ugovarjam, kakor že drugje, da hudič misli in namerava v tem zmiraj hudo. Jaz bi si želel, da bi bili vsi moji bogoljubni ljudje, moški in ženske, med vsemi vedno najlepše pa najmanj imenitno in gizdavo oblečeni, in da bi bili, kakor se bere v knjigi pregovorov, ozaljšani z ljubeznivostjo, dostojnostjo in častitljivostjo.“ (Sv. Frančišek Saleški.) Pomnimo dobro, da smo se pri sv. krstu odrekli nečimurnosti tega sveta in da se ošabnost v noši jako malo strinja s krščanskim naziranjem. Pomislimo tudi, da se je oni bogatin, o katerem govori sv. pismo, bogato in dragoceno oblačil, a je bil pokopan v pekel.“ (Luka 16, 22.)

Oblačimo se, da pokrijemo svoje telo. Obleka nas vedno spominja greha in svoje revščine.

Ko sta prva dva človeka postala Bogu nepokorna in sta grešila, sta si napravila oblačilo. Z grehom je nastala potreba obleke. Oblačimo

se, ker smo grešni ljudje. Ta misel naj v nas vzbuja ponižnost in naj v nas zatre vsak pohlep po lišpanju. Seveda se moramo ob različnih časih in razmerah različno oblačiti. Sv. Frančišek Saleški pravi: „Glede na blago in kraj oblačil se ozira dostojnost na razne okoliščine časa, starosti, stanu, družbe in priložnosti.“ Zato se lepše oblačimo ob praznikih nego ob delalnikih, ob postu se oblačimo priprosto, ob pogrebih žalno, na ženitninah svatovsko. Kadar gremo pred visoko osebo, oblačimo se čednejše, tudi mladim ljudem se sme spregledati nekoliko več lepoticja, le da nimajo slabega namena. Sicer pa kdor ima čisto srce in je res bogaboječ, kazal bo tudi v svoji obleki priprostost, dostojnost in sramežljivost, ki je vsem poštenim ljudem ljuba. „Oblačilo na životu in hoja človeka kažeta, kaj da je.“ (Sir. 19, 27.)

17. Ples.

Hudobni svet izkuša na razne zapeljati mladino in jo vjeti v svoje zanjke. V ta namen porablja raznih sredstev, zlasti pa plesa. Ples, ta grda razvada, je po nekaterih krajih na Slovenskem zelo razširjen. O koliko se greši pri tem, koliko mladih ljudi se na plesu uniči dušno in telesno. Kolika škoda torej za družine, domovino, narod!

Potrebno je, da imamo kot zmerni kristijani pravo naziranje o plesu. V tej stvari nočemo izraziti svojega menenja, govori naj veliki mislec in svetnik sv. Frančišek Saleški: „Plesi in bali sami ob sebi niso ne dobri ne slabi; a kakor se navadno vršijo, nagibljejo se močno na slabo stran in vsled tega so polni nevarnosti in pogubnosti. Napravljajo se po noči; v mračnosti in v temi pa se lahko vtihotapijo mnoge temne in pregrešne reči v veselico, ki je že sama tako zelo vzprejemna za hudo. Ob plesih se dolgo bdi in tako gre v izgubo jutro nastopnega dne in s tem priložnost Bogu služiti. Sploh je vse-kako neumno, dan zamenjavati z nočjo, luč s temo, dobra dela z neslanostmi. Vsak se izkuša, da bi prinesel več nečimurnosti na ples; nečimernost pa tako zelo pospešuje hudo nagnenje in grešno ljubezen, da se ta rada pričinja prav pri plesih. . . O Filoteja, to predrzno kratkočasje je navadno nevarno; raztresa duha pobožnosti, slabi dušne moči, ohlaja sveto ljubezen in vzbuja v srcu tisočero hudih nagnenj; zato se ga je treba vdeleževati le z veliko previdnostjo.“ Naš mili Slomšek uče o plesu; „Ako že rajaš na kaki domači dobri volji ali

gostiji vpričo starišev ali poštenih gospodarjev, le kratko pleši, da te ne bo ples omotil. Po krčmah ali gostilnah se nikoli ne zasukaj, če hočeš ostati nedolžen in pošten. Boljše je vbo-gajme dati, kakor pa godcem na plesu dajati: boljše, da ubožci molijo za te in ti po ozki stezi v nebesa pomagajo, kakor da tebi godci godejo po široki cesti v peklensko brezdno. Zapejivi svet sicer vse drugače govori, a njega poslušati ni varno: zakaj: „Svet preide in vse njegovo poželenje; le kdor voljo Božjo stori, ostane vekomaj.“ (I. Iv. 2, 17.)“

Iz tega je razvidno, da sveti in izkušeni možje plesu kar ne obsojajo, a ga smatrajo za veliko, nevarno in škodljivo razveseljevanje. In to je res! Koliko ljudi je že pahnil ples v časno in večno nesrečo!

Ples škoduje zdravju. Pri plesu se človek razgreje, se poti in se kaj rad prehladi in nakoplje kal bolezni, ki ga spravi prej ali slej v prezgodnji grob. Koliko mladih ljudi je že umrlo vsled plesa! Koliko bi lahko ti, če bi po pameti živeli, koristili svoji domovini! Dalje pomislimo, da se ljudje kaj radi na plesih opijajo. Nastanejo prepiri, pretepi in večkrat celo poboji. O, da bi se v tem oziru tudi na Slovenskem kmalu na bolje obrnilo!

Ples škoduje tudi premoženju. Na plesih se mnogokrat veliko pije, napravijo se težko prisluženi krajcarji. Plešejo največ po noči, namestu da bi ta čas porabili za potrebni počitek, a drugi dan ostajajo v postelji. Delati se jim ne ljubi, ker so trudni in jih život boli. Da pri tem delo in red pri hiši trpi in da mora z gospodarstvom iti navzdol, ne more nihče tajiti.

Vsi modri in sveti možje svare mlade ljudi, da se naj varujejo plesa, na katerem je toliko nevarnosti za dušo in telo, a dobička nobenega. Zato opominja sv. Duh: „Ne imej družbe s plesalko, da se ne pogubiš!“ (Sir. 9, 4.) In na drugem mestu preti Bog plesalcem, da jih bo zatrl: „Ker ste z rokami ploskali in z nogami udarjali, udaril vas bom s svojo roko in zatrl.“ (Eceh. 25, 6.)

Ples škoduje duši. Mladi ljudje se na plesu shajajo, dovoljujejo si raznih ljubeznivosti. Mlada kri se pri vrtenju razgreje, domišljija razburi, srce močnejše bije. V tej razburjenosti ne deluje toliko um, nego volja, ki je že itak k slabemu nagujena, poleg tega se razvnamo še razne strasti. Istina je, kar pišejo naš Slomšek: „Če prav po pameti premisliš, kako se na raju godi, spoznal boš sam, da se v sredi med ple-

salci peklenski sovražnik vrti, med tem ko milo joka angelj varuh svete nedolžnosti; zakaj nedolžnost na plesu umira, in umrje po potu domov; godci jej mrtvaško pesem pojo Laže je, bel sneg ohraniti v goreči peči, da se ne raztopi, kakor na raju se greha ubraniti, ki umori nedolžnost srca.“

Ker ima ples take žalostne posledice, zato se je treba plesa ogibati. Če kdo res pride v tak položaj, da mora plesati n. pr. na kaki domači veselici ali ženitnini ali v kaki poštenu družbi, tedaj pleši, kakor ti svetuje modrost in vljudnost, toda malo. Sv. Francšek Saleški svetuje, da naj taka oseba premišluje zlasti izveličalne reči. On piše: „Po plesu je treba premišljevati svete in izveličalne reči, ki naj bi uničile one nevarne vtiske, katere je morda nečimerno veselje vtisnilo naši duši.“ Pa kaj je treba premišljevati?

1. Med tem ko si bila ti na plesu, gorelo jih je veliko v peklju zavoljo grehov, ki so jih storili na plesu ali pa vsled plesa.

2. Veliko redovnikov in pobožnih ljudi je bilo tisto uro pred Bogom prepevalo njegovo slavo in premišljevalo njegovo lepoto. Oh koliko boljše so porabili svoj čas, nego pa ti svojega!

3. Med tem ko si ti plesala, ločilo se je mnogo duš v veliki britkosti. Veliko tisoč moških in ženskih je trpelo velike bolečine v svojih posteljah, po bolnicah in pod milim nebom, vsled protina, goreče treslike. Oh, nobenega počitka niso imeli ali nimaš nič sočutja z njimi? Ali kar nič ne pomisliš, da boš kdaj tako vzdihovala, kakor oni sedaj, med tem ko bodo drugi plesali, kakor si ti nekdaj?

4. Naš Gospod Jezus Krist, Mati Božja, angelji in svetniki so te gledali na balu. Oh, kako zelo so te pomilovali, ko so videli, da se tvoje srce veseli take nečimurnosti in da se zanima za tako neumnost.

5. Oh, med tem, ko si se mudila tam, bežal je čas, smrt se je pomaknila bližje. Glej, kako se ti smeje in kako te vabi na svoj ples, pri katerem bodo godli vzdihljaji zaradi tvojih grehov, pri katerem bo en sam poskok — iz življenja v smrt. Ta ples je za umrljive ljudi zares kratkočasen, ker potrebuje tako malo časa, le eden trenutek, pa se prestopiš iz časnosti v večnost, ali srečno ali nesrečno.

Jaz sem ti napisal te kratke predvarke; Bog ti jih pa navdihne še več enako izdatnih, ako je strah božji v tvojem srcu.“

Pomislite dobro te besede velikega sv. Frančiška Saleškega. Dostavljam le: Če že plešeš, ne pleši nikdar iz strastnega nagnenja, nego samo v razvedrilo, a še to redkokrat in za malo časa. Svetujem ti pa, če me hočeš poslušati: „Ne pleši nikedar!“

Kapelan Anton Merkun.

(Dalje prihodnjič.)

Sv. Jakob st., apostol.

(25. julija.)

Zgodovinopisec Evzebij pripoveduje o sv. apostolu Jakobu, kako je eden izmed tožiteljev, ganjen od njegove odkrite veroizpovedi, postal kristijan. Ko so ga namreč peljali izpred sodnika na morišče, padel je mej potom predenj in ga prosil odpuščanja. Sv. Jakob ga je dvignil, poljubil in izpregovoril: „Mir steboj!“ Pridružil se je i sam svetniku in z njim vred prelil kri za sveto vero.

L. P.

Sv. Krištof.

(25. julija.)

Ko so peljali sv. Krištofa pred sodnika, da bi ga obsodil radi tega, ker je bil kristijan, vdaril ga je po licu surov berič. Svetnik je bil vojak, orjak, močan kakor lev; le pogledal ga je ostro in spregovoril: „Ko bi ne bil kristijan, povrnil bi ti udarec stotero.“ — Učimo se tudi mi krotiti vsak izbruh nagle jeze z mislijo, da smo kristijani. Naša sv. vera nam velevala zatajevanje in potrpljenje. A obljubuje nam pa tudi bogato plačilo za tako zdržnost našega duha.

L. P.

Dober namen.

Dragi kristijan, je-li ti znano sredstvo, po katerem zadobe naša tudi najpriprostejša in malenkostna opravila nadnaravno ceno?

„Bog hoče, Njemu bodi posvečeno to dejanje!“ to so besede, ki odvzamejo našemu delovanju zemeljski in mu pritisnejo nadnaravni, nebeški znak.

Nič nečistega ne gre v nebeško kraljestvo, pa ne samo nič nečistega, slabega, nego tudi nič, kar nima znaka svetosti. Le to, kar storimo iz dobrega namena, zadobi vrednost za nebeško izveličanje.

Bog ima popolno pravico nad vsim, kar mi

storimo. Zato smo na svetu, da ga spoznamo, hvalimo, ljubimo in mu služimo; torej mora tudi vse, kar delamo na tem svetu, z Bogom biti v zvezi. Njegovo slavo mora vse poviševati.

On je začetek in konec vsemu, zatorej mora tudi vsaka stvar, ki od Njega pride, zopet se k Njemu vrniti.

„V večjo čast in slavo božjo!“ to je klic, ki nas vzbuja iz vsakdanjosti in spomni, da smo vstvarjeni za kaj višjega. Dobro je, da te besede večkrat med dnevom ponovimo, vendar pa tudi zadostuje, ako to storimo samo zjutraj. Kakor namreč puščica, ki je sprožena, frči v smeri dani ji po loku, tako stremijo tudi vsled dobrega namena vsa naša opravila za istim ciljem: v čast božjo.

Shodno je zlasti, da obudimo dober namen pri onih opravilih, ki niso sama na sebi niti dobra niti slaba, kakor n. pr., ko gremo spat, izprehajati se, ko se vsedemo k jedi, i. dr.

Taka opravila sama na sebi niso niti slaba niti zaslužljiva, če pa jih opravimo iz dobrega namena, Bogu v čast, zadobijo nadnaravno vrednost in so všečna Bogu. Koliko dobrega zamudimo, ako vse to opravljamo brez vsake višje misli; koliko pa si zaslužimo za nebesa, ako vse to darujemo Bogu. Neki pisatelj pravi: „Ako hočeš s šestilom krog opisati, tedaj mora, da bode krog popolen, jeden krak šestila trdno stati v središču, a drugi se gibati. Delo in namen, to sta, rekel bi kraka šestilu: tvoje delo je tem popolnejše, čem trdnejši je tvoj namen, delati v čast božjo.“

Začni od slej naprej svoje delo opravljati iz višjih namenov! Čem več let ti je še odločeno živeti, tem več zakladov si še lahko pridobiš za nebesa. Ako si delalec, delalka, posveti takoj zjutraj ves svoj trud Bogu, in ponovi večkrat med dnevom ta namen. Tako si ne boš z delom prislužil samo pripomočkov za zemeljsko življenje, zaslužil si boš tudi večno življenje, imel boš dvojni dobiček. In zvečer, ko nehaš delati, vzdihni k Bogu in daruj znoj preteklega dneva. Njemu, ki se je sam trudil z delom od zore do mraka v Nazaretu, in torej pozna vse tvoje križe in težave.

Dostikrat namen sam že nadomestuje dejanje. Sv. Stanislav Kostka je ležal hudo bolan v svoji postelji. Imel je okoli roke opletan molek. Jeden prijatelj ga spomni, čemu ima molek v roki, ko je vendar preslab, da bi molil. Svetnik odgovori: „Res je, moliti ne morem, a imam namen s tem častiti Mater božjo“. Kmalu na to se je Stanislavu prikazala Marija in mu

rekla, da jo je bolj počastil s tem, ko je imel iz namena, Njo počastiti, molek okoli roke ovit, kakor pa, ko bi bil odmolil še toliko rožnih vencev.

K temu nas opominja tudi Bog v svetem Pismu. Sv. Pavel piše v 1. pismu do Korinčanov: „Ali tedaj jeste ali pijete, ali kaj drugega delate, vse v čast božjo storite!“ 1. Kor. 10, 31. In zopet v pismu do Kološanov: „Vse, karkoli delate z besedo ali v dejanju, vse storite v imenu Gospoda Jezusa Krista!“ Kološ. 3, 17. Delajmo torej vse iz višjega namena, Bogu v čast, ne pa samo zato, da bi komu bil všeč, povspeli se kvišku in že tukaj na zemlji želi hvalo za to bore, kar storimo. Takim Gospod poreče enkrat: „Prejeli ste že svoje plačilo na zemlji in torej nimate več deleža v mojem kraljestvu.“

Človek se na tem svetu res veliko trudi. Naj bi vender večkrat pomislil, čemu toliko truda, čemu toliko potu, čemu toliko skrbi? Mar samo zato, da bi si pripravili par brezskrbnih dni? Ne — človek je vstvarjen za višjo namene. Zato pa naj se tudi zaveda svojega namena in dela vse tako, da ga enkrat srečno doseže. Naše delovanje naj torej stremi za našim ciljem, za Bogom, ne delajmo, kakor lepo pravi sv. Pismo: „v veter,“ kajti kaj nam to pomaga?

M. Š.

Protestant spremlja sv. popotnico.

Pisatelj J. Albertus pripoveduje sledeče:

V nekem mestu ob Renu, kjer sem dalje časa bival, sem spoznal slikarja in ga večkrat obiskal. V neki cerkvi me je opozoril na se, ko je molil prav pobožno pred sv. Rešnjim Telesom. Jako sem se čudil, ko mi je razodel, da je bil preje protestant. Prosil sem ga, naj mi pove, kaj ga je privedlo do tega, da je prestopil v katoliško cerkev. Rad je vstregel moji prošnji in tako-le pripovedoval:

„Živel sem v Draždanah. Moj oče so bili uradnik. Žalibog, stariše sem izgubil kmalu. Pustili so mi malo svoto novcev, katero je oskrboval starejši brat. Mene je dal v vajo nekemu litografu. Prebil sem tu mnogo bridkih ur. Kadar mi je bilo najhuje, šel sem v katoliško cerkev in pokleknil pred sv. Rešnje Telo; prepričan sem bil, da le tu prebiva edino pravi Bog. — Nekega dne me pokliče k sebi brat. Da mi nekaj denarja, češ tu je ves tvoj imetek in ni mi mogoče dalje za te skrbeti. Bil sem ves obupan in šel tiho v svojo podstrešno sobico.

Jedel sem le samo kruh in pil vodo. A moje imetje se je vender le tako manjšalo, da sem imel nekega jutra le še za malo kruha denarja. Ni mi bilo mogoče prositi trdosrčnega brata za kak dar, in tako mi ni preostajalo drugega, nego stradati, dokler me ne reši smrt. Hitel sem v katoliško cerkev in potožil Vsemogočnemu svoje gorje. Tu sem hipoma zadobil mir v svojem srcu. Nato sem se napotil v delalnico. Komaj sem pričel delati, že me pokliče mojster, in mi obljubi odslej plačo, ker je bil z mojim delom povsem zadovoljen.

Nisem mislil postati katoličan, dasi sem še bolj goreče hodil molit v katoliško cerkev pred Najsvetejše. — Kot litograf sem si prihranil toliko denarja, da sem z osemnajstimi leti šel na akademijo v Monakovo. Nekega večera sedim v gostilni. Kar čujem zvonček in vidim, da nese duhovnik sv. Rešnje Telo tu memo bolniku. Vedno je spremljalo Jezusa mnogo ljugi, a danes nisem videl nikogar. Sneg in dež sta branila ljudem iz hiše. Mislil sem si: Ako ne gre noben kristijan za sv. Rešnjim Telesom, pa ti skaži Gospodu to čast. — Pustil sem pivo in hitel gologlav za duhovnikom. Hodila sva po mnogih ulicah in se slednjič ustavila pred neko hišo. Duhovnik se je obrnil, da bi dal kot po navadi ljudstvu blagoslov. Prestrašen, mogoče ker je mene edinega videl, je držal sv. Rešnje Telo nekaj časa proti meni. In tedaj mi je srce vzkipelo, padel sem na kolena in glasno sem zaplakal. Ob tej priči sem sklenil postati katoličan.

Takoj drugo jutro sem poiskal katoliškega duhovnika, da bi me poučeval. Le malo časa je trpelo in katolik je postal protestant, ki je spremljal sv. popotnico.

Učiteljica L. B.

Dvojната slika.

Sloveč slikar videl je nekelej mladeniča, ki je bil posebno lepega in nedolžnega obraza. Stopi torej k mladeniču, ter ga prosi, ako bi se mu pustil za dobro plačilo naslikati. Mladenič mu to z veseljem dovoli. Vsi ljudje kateri so pozneje videli sliko tega mladeniča, bili so očarani, ko so zrl ta angeljski obraz. Za dvajset let pa pride oni slikar sopet v to mesto. Ko se je izprehajal po trgu, zagleda moža grozovito razdejanega obraza. Slikar nehote obstoji, ter si misli: Tega človeka moram tudi naslikati ter potem sliko obesiti. Prav nasproti onej sliki angeljsko nedolžnega mladeniča jo obesim. Ko to premišljuje, pride oni človek proti njemu, ter ga prosi miloščine. Slikar mu odvrne: Ali bi ne hoteli, ako vam dobro plačam, iti z menoj? Jaz bi vas rad naslikal. Mož je bil takoj

zadovoljen in gre z slikarjem. Ko je dovršil sliko, obesil jo je zraven podobe mladeniča. A ob tem pogledu se je izgubljeni mož prestrašil in solze ga polijo. Pokazal je s prstom na podobo, ter rekel: To je tudi moja slika. Pred dvajsetimi leti ste jo naslikali tudi vi. Takrat sem bil še nedolžen, a sedaj sem razuzdanec. Nato zapusti solzeč se sobo.

Tudi na človekovem zunanem se večkrat pokaže prelomitev Božjih zapovedi. In brezdvombeno ni bil vselej v zmoti oni grški modroslovec, ki je menil, da ti le samo od lepega obraza more odsevati čednost.

Gospica M. R.

Škof Spalding o „American Lady“ t. j. o ameriški ženi.

V Detroitu je zborovalo pred nekaterimi dnevi društvo za dobrodelnost in poboljšanje moralnega življenja, katerega se je vdeležil tudi katoliški škof Spalding iz Peorie, Ill. — Škof Spalding je že 25 let na dosedanjem mestu, je eden najvplivnejših katoliških prelatov v Združenih državah. Pomemben pesnik je in splošno priljubljen in vgladen mož z bogatimi živlenskimi izkušnjami in bistrim opazovalnim razumom. Zato je njegov govor, ki ga je imel ob tej priliki, še toliko večjega pomena. Stavek, ki je takorekoč prava obsodba našega ženstva, se glasi: „Če bi bile v naši deželi žene veliko-dušnejše, bolj premišljene in inteligentnejše, pa bi v najkrajšem času izginila vsa prostaštva in izginili bi drugi grehi.“

Če je kje na svetu kako bitje, ki samo sebe obožuje, tako se zamore to trditi o „American Lady“. Zato pa je dregnil škof Spalding takorekoč v sršenovo gnezdo, ko je obdolžil ameriško ženstvo, da je krivo treh četrtin vseh hudodelstev, ki se izvrše v Združenih državah. Če bi se drznil kaj takega trditi kak „tujec“, najmanj bi ga takoj linčali, če ne dejanjsko, pa vsaj „in effigie“. No, škof Spalding je pristen Amerikanec in zato je njegova obsodba vzbudila poleg skrite jeze tudi velikansko zanimanje.

Takozvani „svetovni časopisi“ so v veliki zadregi. Ženskam se ne upajo zameriti, škofovih besedij ni mogoče utajiti, dokazati se pa tudi ne da, da te besede niso resnične. In tako vgibljujejo ti modri časniki in bodo še vgibali nekaj časa, na kaj je pravzaprav škof mislil, ko je pripisoval ženskam toliko odgovornosti na storjenih hudodelstvih.

Mi sicer tudi ne vemo, radi česa je nakladal škof Spalding toliko odgovornosti ženskam, toda vganiti nam pa ni posebno težko.

Veliko pripomorejo ženske za razširjenje in pospeševanje hudodelstev s tem, da se za vsakega hudodelca sočutno zanimajo, da to zanimanje kažejo in ga razširjajo. Czolgosc, ameriškega predsednika morilcu, so pošiljale iz takozvanih najboljših krogov dame cvetke in druga darila, tolažilna in sočutna pisma. Na smrt obsojena razbojnika brata Briddle v Pittsburgu je rešila na prosto ženska, ki je bila žena in mati, pripravljena je bila za nju žrtvovati življenje. Ko sta bila na begu malopridneža ustreljena, kazale so vse ženske za morilca največje zanimanje, v tisočih in tisočih so romale v morgue k njunim truplom, nosile jim cvetke ter trgale z njih obleko za spominj. In za vsako le količkaj interesantno obravnavo, za vsakega zločinca se ženske najbolj zanimajo in kažejo toli škodljivo in pohujšljivo sočutje. Ali to vedenje žensk ne dela naravnost novih zločincev? Z mirno vestjo rečemo: Da! — Zato ni treba navajati niti dokazov, ker so vsakemu razsodnemu človeku takoj jasni.*)

In ali ni škof Spalding mislil tudi na one „Ladies“, ki tice noč in dan po klubih, se zanimajo za vse, samo zato ne, kar je njihova naloga, zanemarjajo moža in deco in delujejo le na to, da se mnogo o njih govori in piše in slika? Ali ne zaslužijo te žene očitne graje, opravičenega opominja.

In nadalje: ali ni škof Spalding mislil tudi na statistiko ločitev zakonov. Res je, da zakrivate moški marsikateri nesrečni zakon in marsikatero ločitev. Toda kdor le nekaj časa pazno motri in zasleduje obravnave o ločenju zakonov, ta kmalu uvidi, da so ženske v pretežni večini krive, da se to moderno zlo, ki ima tako grozne posledice, razširja s tako čudovito naglico. Ločena žena ne uniči s tem navadno same sebe, marveč tudi moža in otroke, velikokrat celo sorodnike.

Na to in še na marsikaj drugega je mislil brezdvomno škof Spalding, ko je izrekel v Detroitu one za uho sicer grozne, a popolnoma resnične besede. Ne zgražati se nad temi besedami, marveč delovati na to, da v prihodnje ne bodo več resnične!

Po „Amerikanskem Slovenci.“

*) Nič drugače ni bilo zadnje tedne v blazeni Italiji, kjer so silovitemu tatovu in morilcu Mussolino Lahinje izkazovale tolikih prijaznosti, da nas je bilo sram.

Iz osrčja Afrike.

Marsikedo misli, da je moderna kultura obiskala že vsak kotiček najbolj odtujenemu kraju sveta. A žalostna poročila apostolskih mož nas prepričujejo da je kar malo vspeha vsem prizadevkom onih, ki so si stavili nalog, ponesti omike žar divjakom po malopoznatih krajih prostorne, neodkrite, nepodjarmljene Afrike. Zakaj ne? Prvič so ti nositelji kulture sebičneži, ki s kruto ilo nosijo pod plaščem omike britki meč. Z mečem jim jemljejo prostost. To postopanje nikakor ne priporoča belokožcev omike. Od druge strani pa zapira omiki vhod v te kraje velika, a tudi zvita prizanesljivost vsem vdomačenim barbar-skim razvadam. Sem spada ljudozrstvo, ki ga moderni smatrajo že za staroveške bajke, a še bujno cvete med divjaki, ki stanujejo ob reki Niger o britskih pokrajinah (Črna reka). Klavni darovi malikom, obstoječi iz nesrečnih človeških žrtev so tu še navadni. Temu konec storiti bila bi gotovo najvažnejša naloga onim, ki tod z mečem v roki razširjajo svojo (!) omiko. Drugo, kar bi se moralo mej njimi odpraviti, so detomori, tu so kaj navadnega. Preračunali so, da izmed desetero otrok v družini izgine njih osem; in kam z njimi? Vražarice jih rabijo v svoje namene; njim jih divji stariši posili nosijo, da jim prorokujejo iz otročjega srca njihovo bodočnost, izid setve, lova. Suženstvo po mnogih krajih bujno cvete in vedno tožijo misijonarji, da belokožci z domačimi hujše postopajo nego s sužnji ter jih prodajajo svojim sosedom. „Ognjena voda“ je drugi strup, ki uničuje črnopolteže in to že dovajajo leto za letom v ogromni veličini, glavno sredstvo s katerim širijo „kulturo“.

Torej ni zastoj tožil na pariškem protisuženjskem kongresu msg. Le Roy, voditelj očetov sv. Duha in trkal na vest evropejskim močem: naj odpravijo tu navedene nedostatke, da zamore prodreti v te kraje prava omika, vredna imena. Saj se jim je do sedaj žalibog le pod pretvezo vsiljevala. Potem bodo pravi kulturo-nosci, apostolski možje želi več sadov, nego jih žanjejo do danes.

L. P.

Josip Hasl.

(Dalje.)

Haslov prevod prekaša vidno Rupnikovega. Jasen je in lahko umeven v tem, ko se Rupnikov krotoviči in brez potrebe razblinja. In kako lepo slovenščino piše Hasl v primeri s svojim so-provajalcem.

Jedna najhujših napak nekdanjih slovenskih pisateljev je njihova nedosledna pisava sikalcev in šumevcev. Tej napaki se ni ognil Rupnik, pač pa do malega Hasl. V predgovoru „Svetemu Postu“ piše: „Tu kratku s (z) sim od tiga dolgiga (f), inu ta dva čerka, ali Pukštaba sh (ž) sim skerbnu od unih dveh fh (š) rezločil, brez kateriga rezločka kratku nikar ni mogoče kraynske bukve prov brati, de narečem, zastopiti. Tu kratku s (z), koker tudi sh (ž) je treba mehku, tu dolgu f (s) pak, inu fh (š) je treba ojstru izreči: sad (zad), shala (žala), fad (sad), fhala (šala). Skor en ravnu taki razloček se tudi ima med z (c), in zh (č) delati: zagam (cagam), zhakam (čakam).“

Hasl skoro povsod drugod razločuje s in z, š in ž, samo tedaj krši pravilno pisavo, kadar rabi majuskule — v tem slučaju je najbrže kriv tiskar — in konec besed n. pr. en moš P. 10, kriš P. 12, Ambroš P. 13, laš P. 89, Judeš P. 113, sovraš P. 146, 148, sedeš P. 416., obras P. 96.

Pisatelji 17. veka in tudi oni iz začetka 18. stoletja so dosledno pisali debeli „l“ z „l“. Sredi imenovanega veka pa je slovenščina čedalje bolj propadala. Večina slovenskih pisateljev je uvela v knjigo rovtarsko izgovarjanje „v“ namesto „l“. Rupnik piše: govorin, moučou, poslou, biu ... Tudi Haslu uhaja semtertja kak „v“ izpod peresa, kjer bi moral pisati „l“, n. pr. tovkli P. 78, tovéjejo P. 434, izdovbil P. 433, kupuvavce P. 58, spoznuvavc P. 347; Boga - zatajivci P. 213, svitav turn P. 311, umetovni možji P. 266 (poleg ena velika umetlnost, ali kunšt P. 212), do tav P. 188, brez premisuka P. 317, čovn P. 361, toda to dela le izjemoma, praviloma piše „l“, omenja pa, da ljudje izgovarjajo „v“ pišo: „Dostikrat sim po stari navadi „l“ pisal, kjer je treba „u“ izreči: koker: dolžan, sim sturil, sylnu.“

Pravopisne opomnje v predgovoru „Svetemu Postu“ svedočijo, kako si je Hasl prizadeval za pravilno slovenščino. „Tacih mož je bilo malo, kakor Hasl, de bi bili na to mislili, kako naš jezik prav pisati,“ ga hvali Metelko v svoji rokopisni Pismenici. Težko se je bilo tedaj vkvarjati s slovenskim pisanjem, ko je bilo tako malo slovenskih knjig in šole tako redke, pa še v tistih, kolikor jih je bilo, ni bilo do malega nobenega pouka v materinščini. O težavah pisateljskega delovanja toži Hasl takoj na prvi strani svoje knjige. „Letu moje prepisanje scer ni, navejm, koku popolnoma, inu lepu; zakaj prvič je že vselej ena velika težava bukve iz eniga v ta drugi, susebnu pak v kraynski jezik prestaviti. K' drugimu se pak jest še nisim skuz letu pol četertu lejtju mojga Pridigarstva v Lublani toku popolnoma na kraynsko besedo navadil, de bi meni na leti veliku namankaču; ali na eno tako vižo sim jest vender le te bukvice na kraynsku prepisal, de bo vsakteri lohku zastopil, kaj kje očem reči.“ Enako se tudi konec predgovora opravičuje: „Navzemi meni za zlo, če sim se kje al v besedi, al pak v pravopisnosti zalejtjel.“ Hasl zatrjuje, da se je zgol iz ljubezni do Boga in do bližnjega naučil tega, kar zna in se še ven in ven uči „kraynsku“ pisati i govoriti. Zavedajoč se hib in nepopolnosti razodeva pisatelj resno voljo iznebiti se jih in napredovati v slovenščini. Ako primerjamo njegove rokopisne „Večne resnice“ s „Sv. Postom“, moramo priznati precejšen napredek. Dasi rabi še pogostoma člen in za nikalnice ne deva roditelja in ne razločuje sklonov tako, kakor njegov vrstnik Korošec Gutsman in takisto ne vselej dovršnih in nedovršnih glagolov, vender se odlikuje Hasl z mnogimi jezikovnimi vrlinami. Kako lepo mu pristajajo n. pr. mnogi pridevniki sedanjega časa (ti ponižnu klečijoč, ti na tvojimu obrazu ležeč namest mene za zamiro prosiš, P. 26, vy bote vse prejel, za kar kol molijoč prosite, P. 57, jezo čez taistiga, kateri nas je morebiti memu gredoč gerdu pogledal, ali se ni zadost globoku nas pozdravljajoč perpognil, P. 67, Judji so celo taisto noč čuječ doper-

nesli. P. 73, molio za njegovo se ži od života ločeočo dušo, V. r. 54 in dr.) ali nekatere krajše oblike 3 osebe množnega števila sedanjega časa (vlejško V. r. 44, ote, P. 202, ony note, P. 227, perbyo, P. 273, reskose P. 316, občute, V. r. itd.)

Razen par ljubljanskih spak — dam nam. domov, sma nam. sva in gun nam. oni (Hasl „gunca“ v „Večnih resnicah“, v „Svetem Postu“ rabi „un“) — razen teh spak piše naš pisatelj dolenjščino, katere se je navel od starih pisalcev. V pravopisu — pravi, da se je ravnal večinoma po evangeljski knjigi, ki je izšla v Ljubljani l. 1754. Žal, da te evangeljske izdaje nisem mogel dobiti v roke. Haslove svetopisemske navedke sem primerjal z Dalmatinovo biblijo, a se ne vjemajo. Hasl ni zajemal slovenščine iz protestantskih knjig, nego jo je črpal iz pisateljev poznejše katoliške dobe.

Opozorim naj tu na nekatere arhaizme in na slovenski besedni zaklad Haslov, ki ni porabljen v Pleteršnikovem slovarju. Vprične bukvice, vprični P. 1; lubec P. 7; dergdi P. 9 = drugje; otožljivost P. 11 = otožnost; sterdeni Vučenik P. 13 = mellifluus; z' rokami tlaskanje P. 13; odžalnik P. 16 = tolažnik; odžalil P. 16; odžalenje P. 169; ti ves rašapirjen sediš P. 23 = razčeperjen; naše rašapirjene peretnice P. 215; naištivenu P. 28, 167, 398; darotlivost P. 34; koku nadarotlivi smo my v' lubezni proti Bogu! P. 177 = unfreiebig; od unod P. 37; pred svojima očyma P. 37; napočutlivost P. 38 = neobčutnost; pobeg P. 39; erjuvust P. 39 = rjojenje; pomyve P. 43 = pomije; perhodiše P. 60, 217 = prihodki; z' enim žovčnim kelham P. 65; počutliv P. 65; uhu je zupet na glavo percelil P. 66; naprešernost P. 76 = prešernost; vse polnu tih narnaprešernih ludy P. 78; ta hudobni farski služabnik je obmutil P. 84; byavnik P. 85 = tisti, ki koga bije; na ocy (de bi vsaj na ocy pravico imeli leto k' smrti obsoditi) P. 87; zbrisani golufi P. 89 = prebrisani g.; v' lice luskali P. 99; u' vseh hudobijah gorzrejeni zatepenci P. 99 = verstockte; iz svojo žertijo P. 100 = žrtjem; nadležajo P. 100, 323 = nadlegujejo; za naše perjatele P. 102; tem zmamlenim divicam je bil rekal P. 109 = fatuae virgines; v' temi teh zmam P. 112; v' malykovskih zmamah P. 211; od svoje hude vesty pesan inu martran P. 113; uni rabeljni brez zavupanja eniga polohkanja pezajo P. 114; dnarji čez njegovu serce naoblastujejo P. 116; pregrehe oblastujejo P. 306; on se je pred Christusam sercoviden delal P. 121 = odkritosrčen; on se je zagreznil (v brezno) P. 121; sodlive misli P. 124, 125; od zunaj beli lapuhi, od znotraj pak černi orli P. 127 = labodi; takrat je on res, koker en lapuh pred smrtjo P. 385; tvoja srošina neč nebo počislana P. 138; serce iz zavistnostjo zakrivati P. 139 = machinationibus; z' zložnostjo teh serc P. 145 = sloga; nižiši P. 145; sta bla poprej eden timu drugemu sylnu sevraš P. 146; priazniv P. 147; prepirk P. 148 = prepir; k' enimu videžu P. 148 = na videz; podlesti P. 149 = prekaniti; več perjaznikov, tvojiga serčniga perjaznika P. 150 prijatelja; vino-gradar P. 151 = vinogradnik; de kadu sporedam iz ene pregrehe v' to drugo dopade P. 163 = spore-

doma; eno ternasto krono P. 182; ostroga P. 176, 200 = železno orodje za bičanje (on je skuz svojo naizrečeno serčnust, muč, inu stanovitnost, ostroge, in vse k' tepenju perpravleno orodje skerhal . . . Kry, katera je Christusu iz predertih žil njegoviga skuz ostroge, inu strašno orodje per gajžlanju zelu navsmilenu razmesarjeniga života obilnu doltekla), synnikov P. 200; fajtač P. 202 = dvomljivec, neodločnež (Kaj praviš ti Pilatuš? Si ti tedaj en taki fajtač? toku sem, ter kje govoriš? tvoje govorjenje ni krop, ne voda . . . Glagol „fajtati“ sem čul iz ust svoje matere v pomenu: dvomljivo, neodločno vesti se), porodnik P. 207 = Ahne (preč iz žlahtnimi rodovami, inu z' dolgimi verstmy tih Porodnikov!); kadilnik P. 215 = kadilnica; perpadek P. 218 = Fall, casus (per tih nartežiših perpadkah); rezbijalu P. 220 = razbijalo (taisto narmočnejši razbijalu); prežušnica P. 230.

Župnik Iv. Vrhovnik.

(Konec prihodnjic.)

I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

a) Glavni namen za mesec julij 1902:

Spoštovanje do presv. Imena Jezusovega.

b) Posebni nameni.

26.) **Sv. Ana.** Slovenske matere. Pohlevna vdanost v voljo božjo.

27.) **Sv. Pantaleon.** Slovenska mladina na opočitinah. Blagoslov božji nad škofovimi zavodi.

28.) **Sv. Inocenčij.** Sv. Oče Leon XIII. in njegov jubilej. Cesar Fran Josip in katoliški vladarji.

29.) **Sv. Marta.** Slovenske gospodinje. Slovensko slovstvo. Katoliško časopisje in njega podpiratelji.

30.) **Sv. Abdon in sv. Senen.** Razširjanje prave omike med Slovenci. Slovenska duhovščina.

31.) **Sv. Ignacij Lojolarski.** Goriški kneznadškof Andrej. Knežškof Anton Bonaventura. Cerkveni dostojanstveniki.

S.

Škofijska kronika.

Premil. g. knežškof dr. Anton Bonaventura Jeglič se je odpeljal sredo 25. junija na Dunaj in se povrnil soboto 28. junija zjutraj. Isti dan je imel slovesno zadušnico za † cesarja Ferdinanda. — Nedeljo 29. junija je imel pri sv. Petru v Ljubljani slovesno sv. mašo in popoludan pridigo. — Ponedeljek 30. junija zvečer se je odpeljal na Goričane, kjer bo večinoma v juliju in avgustu opravljal svoje posle. — Saboto 5. julija je odšel v Kamenik k instalaciji veleč. g. dekana Ivana Lavrenčič. — Četrtek 10. julija je imel vizitacijo pri karmeličankah na Selu pri Ljubljani in je vodil volitve. Izvoljena je bila zopet dosedanja prednica č. mati Marija Terezija Morsey. — Četrtek, soboto in ponedeljek (10., 12. in 14. julija) delil je višji redove v ljubljanski stolnici.

— s —